

Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonta 2009

Evira/7307/4011/2010

Eviran raportti
Hyväksymispäivä 10.5.2010

Eläinten terveys- ja hyvinvointi

Hyväksyjä Jaana Mikkola

Esittelijä Anssi Welling

Lisätietoja Anssi Welling

Sisällysluettelo

1 VALVONNAN SUUNNITELMALLISUUS JA SEN TOTEUTUMINEN	4
2 TOIMIJOIDEN LAINKUULIAISUUS JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS.....	4
2.1 Todettujen säännöstenvastaisuuksien yleisyys ja tyyppi	4
2.2 Todettujen säännöstenvastaisuuksien analyysi	5
2.2.1 Todettujen säännöstenvastaisuuksien esiintyminen	5
2.2.2 Todetuista säännöstenvastaisuuksista seuraavien riskien luonne.....	5
2.2.3 Todettujen säännöstenvastaisuuksien perimmäiset syyt	5
3 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE	6
4 TOIMET TEHOKKUUDEN VARMISTAMISEKSI	6
4.1 Toimet toimijoiden lainkuuliaisuuden varmistamiseksi.....	6
4.2 Toimet virallisen valvonnan tehokkaan toiminnan varmistamiseksi	6
5 ARVIO YLEISESTÄ ONNISTUMISESTA	6

1 VALVONNAN SUUNNITELMALLISUUS JA SEN TOTEUTUMINEN

Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin, sekä eläinten merkinnän ja rekisteröinnin täydentävien ehtojen vuosittainen valvontavelvoite on vähintään 5 % kaikista nauta-, siika- sekä lammas- ja vuohieläinten pitäjistä. Vuoden 2009 osalta valvontavelvoite täyttyi. TE-keskusten tulossopimukseen vuodelle 2009 arvioitiin valvottavien tilojen kokonaismääräksi 1309 tilaa. 10.5.2010 saadun seurantaraportin mukaan valvottuja tiloja oli yhteensä 1162 kpl. Tässä vaiheessa keskeneräisiä valvontoja oli kuitenkin vielä useita kymmeniä. Vuoden 2009 valvottujen tilojen lopullinen kokonaismäärä tulee olemaan hieman arvioitua pienempi.

Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin täydentävien ehtojen valvonnoista raportoidaan vuosittain komissiolle yhdessä muiden täydentävien ehtojen valvontojen kanssa. Vuoden 2009 tulosten raportointi tapahtuu kesällä 2010. Taulukossa 1. esitetyt tiedot ovat 14.6.2010 tilanteen mukaiset alustavat valvontamäärät.

Taulukko 1. Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin täydentävien ehtojen valvontamäärät eläinlajeittain 2009.

	Suorien tukien hakijat		Paikan päällä tehdyt tarkastukset	
	lkm		lkm	%
Naudat	16705		882	5,3 %
Siat	2251		123	5,5 %
Lampaat ja vuohet	1039		120	11,5 %
Yhteensä	19995		1125	5,6 %

Täydentävien ehtojen valvontavelvoite lasketaan suoria tukia hakeneiden tilojen määrästä. Tämä selittää täydentävien ehtojen korkeamman suhteen valvontaprosentteja laskettaessa.

2 TOIMIJOIDEN LAINKUULIAISUUS JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS

2.1 Todettujen säännöstenvastaisuuksien yleisyys ja tyyppi

Eläinten merkinnässä ja rekisteröinnissä valvonnan havainnot jaetaan neljään eri luokkaan: 1) Kunnossa 2) Lieviä puutteita, jotka korjattu valvonnan yhteydessä 3) Vakavia puutteita ≤ 20 % eläimistä. 4) Vakavia puutteita > 20 % eläimistä.

Vuonna 2009 eläinten merkinnässä ja rekisteröinnissä oli jonkinasteisia rikkomuksia (2, 3 tai 4) yhteensä 49,6 %:ssa kaikista valvotuista tiloista (577 tilaa). Näistä 458 tilalla puutteet olivat lieviä. Lopuissa 10,2 %:ssa valvotuista tiloista (119 tilaa) puutteet olivat vakavia ja niistä aiheutui tiloille varsinaisia seuraamuksia (tilanne 10.5.2010, taulukko 2).

Taulukko 2. Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonnan havainnot 2009.

	Havainto				Yhteensä
	1	2	3	4	
Naudat	460	376	68	8	912
Siat	84	49	9	0	142
Lampaat	41	33	33	1	108
Yhteensä	585	458	110	9	1162

Täydentävissä ehdoissa säännöstenvastaisuudet jaetaan prosenttiluokittain. Perusluokat ovat 0 %, 1 %, 3 % ja 5 %. Merkinnän ja rekisteröinnin valvonnoissa (14.6.2010 tilanteen mukaan) vuonna 2009 seuraamuksia tuli yhteensä 157 tilalle (taulukko 3).

Taulukko 3. Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin täydentävien ehtojen seuraamukset vuonna 2009.

	Laiminlyönti 0 %		Laiminlyönti 1 %		Laiminlyönti 3 %		Laiminlyönti 5 %		Kaikki yht.
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Naudat	29	3,3 %	21	2,3 %	38	4,3 %	19	2,1 %	104
Siat	13	10,6 %	12	9,8 %	3	2,4 %	5	4,1 %	33
Lampaat ja vuohet	8	6,6 %	4	3,3 %	2	1,7 %	8	6,6 %	22
Yhteensä	50	4,4 %	37	3,3 %	43	3,8 %	32	2,8 %	162

Noin kolmasosa annetuista eläinten merkinnän ja rekisteröinnin täydentävien ehtojen seuraamuksista oli 0 % laiminlyöntejä, jotka eivät suoraan aiheuta tuottajalle taloudellisia menetyksiä, ts. tukien leikkauksia. Vuonna 2009 eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonnassa toistuvia lainsäädännön noudattamatta jättämisistä todettiin 15 valvotulla tilalla (tilanne 14.6.2010).

2.2 Todettujen säännöstenvastaisuuksien analyysi

Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvontaja, valvontojen etenemistä, sekä valvontatuloksia seurataan pääasiassa koko maan tasolla. Esimerkiksi valvontavelvoitteiden täyttymisessä ei oteta kantaa valvontojen alueelliseen jakautumiseen, vaan velvoitteen tulee täytyä jäsenvaltion tasolla.

2.2.1 Todettujen säännöstenvastaisuuksien esiintyminen

Vuoden 2009 alustavat tulokset eivät poikkea selkeästi aiempien vuosien tuloksista. Koko maan tasolla seuraamukset ovat lisääntyneet hieman. Lampaiden ja vuohien valvonnassa siirryttiin vuonna 2009 yksilöeläinکوhtaiseen valvontaan, ja tämä entistä tarkempaan valvontaan siirtyminen näkyy myös valvonnassa havaittujen puutteiden sekä seuraamusten lisääntymisenä edellisiin vuosiin verrattuna. Nautojen sekä sikojen osalta seuraamusten määrät puolestaan vähenivät vuoteen 2008 verrattuna. Näiden eläinlajien osalta valvontaan ei tullut merkittäviä muutoksia vuodelle 2009.

2.2.2 Todetuista säännöstenvastaisuuksista seuraavien riskien luonne

Vuoden 2009 tulosten perusteella ei voida todeta varsinaista riskitason kohoamista. Todetuista säännöstenvastaisuuksista suurimman riskin eläinten jäljitettävyydelle ja sitä kautta elintarviketurvallisuudelle aiheuttivat pahimmat yksittäistapaukset, joissa eläinten merkintään ja rekisteröintiin liittyvät lakisääteiset vaatimukset oli jätetty noudattamatta. Kyseisissä tapauksissa oli lisäksi lähes poikkeuksetta kyse myös eläinten hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä vakavista ongelmista.

2.2.3 Todettujen säännöstenvastaisuuksien perimmäiset syyt

Havaittujen säännöstenvastaisuuksien löytymiseen ei ole olemassa mitään selvää yleistä syytä tai säännönmukaisuutta. Rikkomusten suhteellisen korkean määrän selittää varmasti osaltaan selkeä lainsäädäntö, sekä ennen kaikkea tehokas riskiperusteinen valvonta. Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin lainsäädännön valvonnassa ei käytännössä ole varsinaista tulkinnan varaa, pienetkin puutteet ja rikkeet kirjataan ylös. Havaittujen puutteiden määrän suhteellista kasvua vuoteen 2008 verrattuna selittää siirtyminen lampaiden ja vuohien osalta yksilölliseen valvontaan. Varsinaisia seuraamuksia aiheuttavia lainsäädännön noudattamatta jättämisistä oli kuitenkin vain osa kaikista havaituista tapauksista.

3 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

Vuonna 2009 auditoitiin eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonnan toteutus TE-keskuksessa ja lääninhallituksessa. Varsinaisia korjaaviin toimenpiteisiin aiheuttavia poikkeamia löytyi eläinten siirtokieltojen rajoitusten purkamiseen liittyen. Eläimiä oli lähtenyt tiloilta ilman että siirtokieltoja oli purettu tai siirtokiellot oli purettu vasta eläinten lähdön jälkeen. Korjaavana toimenpiteenä Evirasta lähetettiin selvityspyyntö Etelä-Suomen aluehallintovirastoon. Selvityspyynnössä pyydettiin rajoituskohtaisesti (tapauskohtaisesti) tarkennuksia nautojen siirtokieltojen purkamiseen, sekä pyydettiin aluehallintovirastoa jatkossa varmistamaan siirtokieltojen purkamisen lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

4 TOIMET TEHOKKUUDEN VARMISTAMISEKSI

4.1 Toimet toimijoiden lainkuuliaisuuden varmistamiseksi

Seuraamusten määrä ja jakautuminen luokkiin kuvattu kappaleessa 2.1. taulukot 2 ja 3.

4.2 Toimet virallisen valvonnan tehokkaan toiminnan varmistamiseksi

Vuoden 2009 osalta merkittävimpiä toimia valvonnan tehostamiseksi olivat siirtyminen lampaiden ja vuohien osalta yksilöeläinvalvontaan, sekä valvontojen kohdentaminen yhä enemmän riskituloille. Riskianalyysien tehokkuuden analysointi ja arviointi tehtiin Maaseutuvirastossa (Mavi). Lisäksi valvontoja pyrittiin kohdistamaan myös sellaisiin tuottajiin, jotka muuten saattaisivat jäädä vähemmälle riskille, esim. tuottajiin, jotka eivät olleet hakeneet tukia sekä lypsykarjatiloihin. Vuonna 2008 joulukuussa pidettiin ensimmäinen koulutuspäivä TE-keskuksen tarkastajille ja läänineläinlääkäreille vuonna 2009 alkavaan lampaiden ja vuohien yksilövalvontaan liittyen. Lisäksi maaliskuussa 2009 eläinvalvontapäivillä luotiin katsaus tulevaan vuoteen sekä koulutettiin TE-keskusten tarkastajia vuoden 2009 valvontoihin. Vuoden 2009 aikana pidettiin myös tilaisuuksia TE-keskusten eläinvalvontavastaavien kesken tarkoituksena yhtenäistää valvonnan käytäntöjä koko maan osalta. Lisäksi järjestettiin kokouksilaisuuksia täydentävien ehtojen osalta läänineläinlääkärien, ja TE-keskusten koordinaattoreiden kanssa.

5 ARVIO YLEISESTÄ ONNISTUMISESTA

Alustavien vuoden 2009 valvontatulosten perusteella voidaan todeta, että valvonnan määrälliset tavoitteet saavutettiin (osa valvonnoista on edelleen kesken). Valvonnan vähimmäisvelvoite 5 % saavutettiin kaikkien eläinlajien osalta. Valvonnan varsinaisen tehokkuuden arviointi tässä vaiheessa on hankalaa, mutta aiempien vuosien tuloksiin verrattaessa voitaneen todeta valvonnan olleen vähintään yhtä tehokasta. Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin tehokkaalla valvonnalla pystyttiin osaltaan turvaamaan elintarviketurvallisuutta varmistamalla eläinten jäljitettävyyden toteutumista elintarviketjussa. Pääosa vuoden 2009 valvonnoista tehtiin riskianalyysiin perustuen, painottaen otannasta riippuen useita eri tekijöitä. Lisäksi satunnaisotannalla varmistettiin, että kaikilla tuottajilla on mahdollisuus joutua valvontaan vuonna 2009. Vuodelle 2010 riskianalyyseissä käytettäviä tekijöitä pyritään edelleen tarkistamaan yhdessä Mavin kanssa.